

Anmeldelser

John R. Bowman, *Capitalist Collective Action. Competition, Cooperation, and Conflict in the Coal Industry*, Cambridge: Cambridge University Press / Paris: Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, 1989, 253 s., £ 27.50 (hardback).

Bogen er udgivet i serien »Studies in Marxism and Social Theory«, der redigeres af Cohen, Elster og Roemer med det formål at udvikle et nyt paradigme i studiet af marxistisk teori under indtryk og anvendelse af ikke-marxistisk samfundsvidenskabelig teori, blandt andet public choice og spilteori.

Bogens emne er de problemer, der er knyttet til kollektiv handling og markedsorganisering og som er et resultat af den økonomiske konkurrence mellem kapitalistiske virksomheder. Bogens emne er således ikke den traditionelle modstilling mellem kapitalister og arbejdere – som forfatteren iøvrigt også tillægger stor betydning – men organiseringen af stabile og forudsigelige markeder som et kollektivt handlings problem. Endvidere er bogens emne at undersøge konsekvenserne af kapitalisters forsøg på markedsorganisering, der blandt andet fører til politiske konflikter mellem kapitalister og fører kapitalister til at søge støtte og intervention udefra, der være sig fra andre kapitalister, arbejdere eller staten.

Hovedtesen i bogen er, at kapitalistiske produktionsforhold strukturerer politisk konflikt – ikke i den traditionelle betydning: konflikt mellem kapitalister og arbejdere, men i betydningen konflikt mellem kapitalister indbyrdes. Og bogens teoretiske diskussion og empiriske analyser sigter derfor på at belyse, under hvilke vilkår kapitalister frivilligt samarbejder med deres konkurrenter og hvornår tilskyndelsen til free-riding i forhold til andre kapitalisters samarbejde bliver dominerende. De to første kapitler behandler teoretisk forskellige spil mellem kapitalister: prisspil, lønspil og blandede spil, der opstår, fordi konkurrencen hele tiden producerer suboptimale resultater for nogle af kapitalisterne, som følgelig søger at omstrukturere konkurrenceforholdene. I denne diskussion tages blandt andet udgangspunkt i Mancur Olsons teori om »capitalist collective action« og i »prisoner's dilemma«-spillet. Ligeledes drøftes de forskellige mekanismer, der kan tages i anvendelse/træde i kraft med henblik på omstrukturering af konkurrencen og organisering af markedet.

De næste fire kapitler analyserer ud fra spilteori en række adskilte, men på hinanden følgende konflikter og forsøg på markedsorganisering i en nærmere afgrænset del af kulindustrien. Det vises her blandt andet – og efter min mening ganske overbevisende og nuanceret – at forsøgene på markedsorganisering begynder med anvendelse af interne og billige mekanismer inden eventuelt eksterne og dyre og i værste fald offentlige mekanismer søges anvendt. Det vises også, hvorledes nogle kapitalister laver alliancer med fagforeningerne mod andre kapitalister – men i sidste ende er sådanne alliancer vendt mod de suboptimale

Anmeldelser

John R. Bowman, *Capitalist Collective Action. Competition, Cooperation, and Conflict in the Coal Industry*, Cambridge: Cambridge University Press / Paris: Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, 1989, 253 s., £ 27.50 (hardback).

Bogen er udgivet i serien »Studies in Marxism and Social Theory«, der redigeres af Cohen, Elster og Roemer med det formål at udvikle et nyt paradigme i studiet af marxistisk teori under indtryk og anvendelse af ikke-marxistisk samfundsvidenskabelig teori, blandt andet public choice og spilteori.

Bogens emne er de problemer, der er knyttet til kollektiv handling og markedsorganisering og som er et resultat af den økonomiske konkurrence mellem kapitalistiske virksomheder. Bogens emne er således ikke den traditionelle modstilling mellem kapitalister og arbejdere – som forfatteren iøvrigt også tillægger stor betydning – men organiseringen af stabile og forudsigelige markeder som et kollektivt handlings problem. Endvidere er bogens emne at undersøge konsekvenserne af kapitalisters forsøg på markedsorganisering, der blandt andet fører til politiske konflikter mellem kapitalister og fører kapitalister til at søge støtte og intervention udefra, der være sig fra andre kapitalister, arbejdere eller staten.

Hovedtesen i bogen er, at kapitalistiske produktionsforhold strukturerer politisk konflikt – ikke i den traditionelle betydning: konflikt mellem kapitalister og arbejdere, men i betydningen konflikt mellem kapitalister indbyrdes. Og bogens teoretiske diskussion og empiriske analyser sigter derfor på at belyse, under hvilke vilkår kapitalister frivilligt samarbejder med deres konkurrenter og hvornår tilskyndelsen til free-riding i forhold til andre kapitalisters samarbejde bliver dominerende. De to første kapitler behandler teoretisk forskellige spil mellem kapitalister: prisspil, lønspil og blandede spil, der opstår, fordi konkurrencen hele tiden producerer suboptimale resultater for nogle af kapitalisterne, som følgelig søger at omstrukturere konkurrenceforholdene. I denne diskussion tages blandt andet udgangspunkt i Mancur Olsons teori om »capitalist collective action« og i »prisoner's dilemma«-spillet. Ligeledes drøftes de forskellige mekanismer, der kan tages i anvendelse/træde i kraft med henblik på omstrukturering af konkurrencen og organisering af markedet.

De næste fire kapitler analyserer ud fra spilteori en række adskilte, men på hinanden følgende konflikter og forsøg på markedsorganisering i en nærmere afgrænset del af kulindustrien. Det vises her blandt andet – og efter min mening ganske overbevisende og nuanceret – at forsøgene på markedsorganisering begynder med anvendelse af interne og billige mekanismer inden eventuelt eksterne og dyre og i værste fald offentlige mekanismer søges anvendt. Det vises også, hvorledes nogle kapitalister laver alliancer med fagforeningerne mod andre kapitalister – men i sidste ende er sådanne alliancer vendt mod de suboptimale

konsekvenser af kapitalisters egen rationelle adfærd (for eksempel ustabile markeder og ødelæggende priskonkurrence).

Det afsluttende kapitel diskuterer de teoretiske udsagn og forventninger i relation til den empiriske analyse, og igen bliver der argumenteret og konkluderet redeligt og nuanceret. Det er endvidere i dette kapitel, dannelsen af interesseorganisationer diskuteres direkte i forhold til forskellige markedsorganiseringer. Her er forfatteren nok præget af forholdene i USA – interesseorganisationernes forholdsvis lille betydning sammenlignet med virksomhedernes direkte politiske aktivitet, lobbyisme osv.; men han har formentlig ret i, at dannelsen af interesseorganisationer oftest må ses som et andenrangs problem i forhold til det for virksomhederne livsvigtige problem: hvordan mulighederne for markedsadfærd og markedsorganisering udvikler sig.

Bogen prætenderer ikke at bidrage med væsentligt nye teoretiske indsigter, men sigter meget sympatisk på en teoretisk videreudvikling og præcisering gennem en vekselvirkning med empiriske analyser. Den kan således anbefales til alle med interesse for drivkræfter bag kapitalistisk organisering.

Niels Chr. Sidenius
Institut for Statskundskab

Lis Frost (red.), *Deregulering. Ret uden regler?* Århus: Aarhus Universitetsforlag, 1990, 222 s., kr. 148,00.

Jørgen Jepsen er kendt for skarpe synspunkter i samfundsdebatten. Derfor kan det ikke overraske, at en række af hans kolleger fra den juridiske faggruppe valgte at fejre hans 60 års fødselsdag med nogle indlæg i en aktuel politisk debat. Emnet er deregulering. Det behandles på en måde, der fremmer den vanskelige dialog om regulering og styring mellem jurister og andre faggrupper.

Alle artikler refererer til den målsætning om deregulering, der har båret en række af Schlüter-regeringernes initiativer. Som bekendt, er målet meget langt fra at være opfyldt. Bogen viser imidlertid, at udviklingen på en række områder er blevet påvirket af målsætningen på en måde, forfatterne møder med skepsis.

Kritikken af dereguleringsinitiativerne er baseret på klassiske retspolitiske standpunkter, men har en alment tilgængelig form. En gennemgående pointe er, at deregulering begrundes med, at borgerne skal have større frihed, mens realiteten er, at myndighedernes og private virksomheders frihed øges på borgernes bekostning.

Den kritiske holdning til deregulering er mest udtalt i Otto Jensens oplæg til en kritisk analyse af ændringerne i skatteforvaltningen og i Jørgen Jepsens overblik over udviklingen inden for miljø- og erhvervsreguleringen. Otto Jensen argumenterer overbevisende for, at man på skatteområdet har reduceret mandskabet uden at gennemføre en om- og deregulering, der kunne bevare effektiviteten i skatteadministrationen. Omlægningen synes derfor at være til fordel for virk-